

Голас Радзімы

№ 31 (1293)

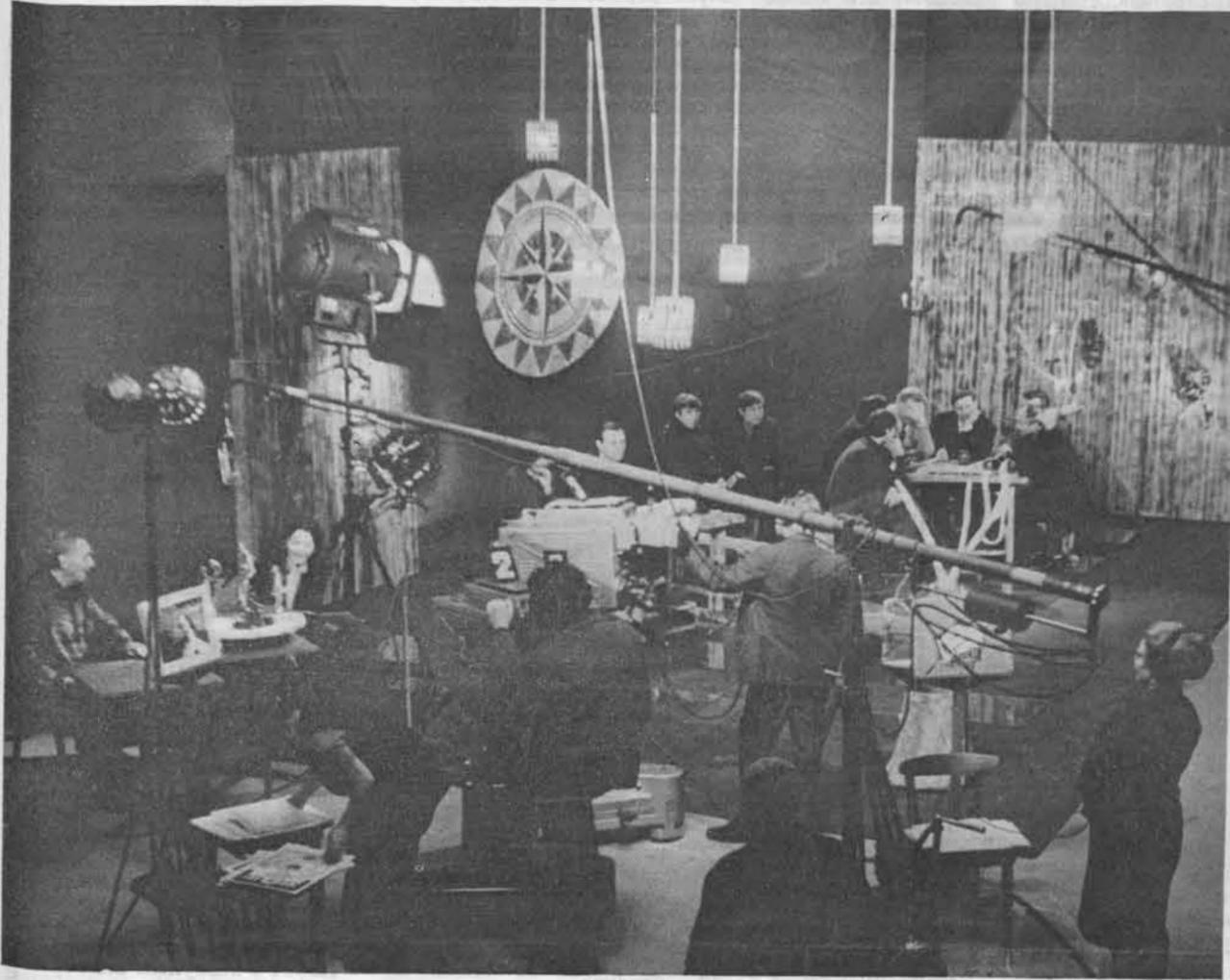
ЖНІВЕНЬ 1973 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЬЯМ

ГОД ВЫДАННЯ 18-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Масштаб: 1:100
Кольор: чорна і белая
Выдавецтва: «Беларусь»
Адрас: Мінск, вул. Талкава, 10

На Мінскім тэлевізійным цэнтры ідзе чарговая перадача; дыктар Беларускага тэлебачання Зінаіда БАНДАРЭНКА.

Фота В. ДУБІНКА.

НАШ БЛАКІТНЫ ЭКРАН

З усіх відвішчаў тэатр самы стары — яго ўзрост налічвае многа стагоддзяў. Кіно зусім маладое, яно існуе некалькі дзесяткаў год. А наймаладзейшае — тэлебачанне. Яно, аднак, самае распаўсюджанае і самае папулярнае, бо тэлевізійны экран дазваляе паглядзець, не выходзячы з дому, і спектакль, і кінафільм, і спартыўныя спаборніцтвы — наогул, усё, што душа жадае, аж да касмічных падарожжаў уключна. Вось чаму людзі розных узростаў праседжаюць вечары каля тэлевізараў.

У нас на Беларусі тэлебачанне даўно ўвайшло ў кожны гарадскі і вясковы дом. Блакітныя экраны свецяцца не толькі ў кватэрах, але і ў інтэрнатах, клубах, дамах адпачынку, бальніцах. Тэлевізар любяць глядзець усюды і ўсе.

Чаму ж ён так прыйшоўся да спадобы? Таму, што праграмы савецкага тэлебачання адпавядаюць духоўным інтарэсам людзей і запатрабаванням сучаснага жыцця.

У нашай краіне ставіцца мэта выхаваць высокасвядомага, адукаванага, культурнага, маральна здаровага чалавека — будаўніка камуністычнага грамадства. Тэлебачанне найлепшым чынам выконвае гэту задачу. Чалавек хоча ведаць свежыя навіны, якія адбываюцца ў рэспубліцы, у краіне, ва ўсім

свеце — гэта жаданне тэлебачанне таксама паспяхова задавальняе. Разам з тым кожнаму хочацца прыемна адпачыць, з карысцю правесці вольны ад работы час. І тут блакітны экран з'яўляецца незаменным памочнікам. Са сказанага вынікае, што тэлебачанне, як і ўсе мастацтва наогул, як усе сродкі масавай інфармацыі, служыць чалавеку, грамадству, нясе ў кожную сям'ю высакародныя ідэалы сацыяльнага прагрэсу, гуманізму. Такая яго роля суцэльна настроям і думкам савецкіх людзей.

Блакітны экран нясе карысць кожнаму глядачу.

Дзеці дашкольнага ўзросту і школьнікі яшчэ толькі пазнаюць свет, цікавяцца навакольнымі з'явамі, вучацца. Тэлевізар задавальняе іх цікаўнасці і прагу да ведаў. Дзеці з захапленнем глядзяць мультфільмы пра зайца і ваўка, добрага кракадзіла, хітрую лісіцу... Для іх перадаюцца пазнавальныя, вучэбныя, прыгодніцкія фільмы, ім прызначаны расказы аб гістарычных падзеях, рэвалюцыйнай барацьбе старэйшых пакаленняў, аб літаратуры, мастацтве. І што б ні паказвалі для юных глядачоў па тэлевізару, усё накіравана на тое, каб укараніць у дзіцячай свядомасці пачуцці патрыятызму, працавітасці, прыгажосці, таварыскасці, дабраты — усё тое, чаго

бацькі шчыра жадаюць сваім дзецям. Тэлебачанне, такім чынам, дзейнічае ў тым жа напрамку, што і сям'я, школа. Таму нам дзіўна чуць, што тэлебачанне на Захадзе, як гэта нядаўна расказвалі турысты Б. Бабер са Злучаных Штатаў і А. Трафімчук з Канады, вучыць дзяцей гангстэрству, зладзейству, выхоўвае нізкія пачуцці. Гэтка «навука» ў нас немагчыма — яна лічылася б антыграмадскай і злачыннай.

Для моладзі — маладзёжныя перадачы. Няма такога дня, каб на экране мы не бачылі вясёлыя канцэртныя праграмы, конкурсы маладых выканаўцаў або выступленні вядомых спявакоў, «Клуб вясёлых і знаходлівых» ці размову аб прафесіях, спартыўныя спаборніцтвы, урокі танцаў, паказы мод і г. д. Гэтка перадачы выхоўваюць добры эстэтычны густ, культуру паводзін і ўсе тыя ідэалы, да якіх імкнецца савецкая моладзь.

Экран выразна і змястоўна адлюстроўвае ўсе наша шматграннае жыццё.

Зусім нядаўна мы з вялікай цікавасцю глядзелі перадачы аб візіце Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. Брэжнева ў Злучаныя Штаты Амерыкі і радаваліся, бачачы, як ён разам з прэзідэнтам Ніксанам падпісаў гістарычныя дакументы аб умацаванні міру і развіцці супрацоўніцтва паміж нашымі

дзяржавамі. Надоечы ўвага глядачоў была прыкавана да спаборніцтваў савецкай і амерыканскай лёгкаатлетычных каманд, якія праводзіліся ў Мінску. А ў гэтыя дні тэлежурналісты паказваюць нам жыво ў беларускіх калгасах і саўгасах, спаборніцтва маскоўскіх і украінскіх рабочых за датэрміновае выкананне пяцігодкі, працоўныя справы літоўцаў, грузін, узбекаў, летні адпачынак школьнікаў, турысцкія паходы...

Савецкае тэлебачанне актыўна ўдзельнічае ў выкананні планаў эканамічнага і культурнага развіцця, распрацаваных XXIV з'ездам КПСС. А гэтыя планы — само жыццё, і таму як работнікі тэлебачання, так і мільёны глядачоў справядліва лічаць паказ іх выканання самай важнай справай. Вядома, вялікай папулярнасцю карыстаюцца і савецкія кінафільмы аб Айчынай вайне, перадачы «На агеньчык», «Клуб кінападарожжаў», «У свеце жывёлін», замежныя тэлефільмы. І што б мы ні бачылі на экране, мы заўсёды ўпэўнены ў тым, што паказанае і сказанае — гэта праўда. Прынцып праўдзівасці строга захоўваюць усе савецкія сродкі масавай інфармацыі. Цалкам выключана, напрыклад, выкарыстанне тэлебачання для хлусні, дэзінфармацыі, прапаганды шавінізму, насілля, сведкамі чаго часта з'яўляюцца замежныя чытачы «Голасу Радзі-

мы». Няма на нашым тэлебачанні і такой незвычайнай з пункту гледжання савецкіх людзей практыкі, калі, напрыклад, музычная тэлеперадача або кінафільм раптам перарываюцца і пачынаецца рэклама мыла, пральных машын або бялізны. Савецкае тэлебачанне гэтакімі справамі не займаецца.

У апошнія дні мы даведаліся з савецкіх газет, што заходнеўрапейская фірма «Юропэн тэлевіжн інтэрнэшнл» пачала прадаваць апараты японскай кампаніі «Соні» для запісу і паўторнага прагляду тэлепраграм. Гэта цікавае вынаходства будзе выкарыстана ў барах, кафэ і піўных для паказу боксу, хакею, матагонак, гангстэрскіх фільмаў. Аднак дзве з палавінай тысячы такіх праграм будуць дэманстраваны не для забавы глядачоў, а дзеля камерцыйнай рэкламы. Пад прыкрыццём спорту манополіі пачнуць рэкламаваць свае тавары, забяспечваюць свае эгаістычныя інтарэсы, фарміраваць свядомасць людзей у патрэбным для прадпрыемстваў напрамку. Заходнеўрапейскія газеты называюць гэта дэградацыяй тэлепраграм.

У нас пакуль што няма такога апарата для запісу, хаця ён, вядома, будзе зроблен. Але няма ў нас і не можа быць духу камерцый, які ідзе ўразрэз з інтарэсамі грамадства. Савецкае тэлебачанне служыць народу.

тернационала, в которых ничего не говорилось о диктатуре пролетариата. Марксисты-ленинцы решительно отбрасывали домыслы реформистов, будто по мере развития капитализма происходит «смягчение», «сглаживание» классовых противоречий и капитализм мирно «трансформируется» в социализм, что делает, мол, «излишним» социальную революцию.

Страстные споры разгорелись на съезде по организационному вопросу. При обсуждении I параграфа Устава — о членстве в партии — меньшевики, выступавшие против диктатуры пролетариата, неустово боролись против создания боевой, монолитно сплоченной партии, основанной на принципах демократического централизма. Лидер меньшевиков Мартов предлагал считать членом партии всякого, кто признает ее программу и уплачивает членские взносы. Личное участие в одной из партийных организаций, строгое соблюдение партийной дисциплины, по Мартову, было не обязательным. Такая формулировка обрекала партию на пассивность, открывала доступ в нее различным мелкобуржуазным элементам, далеким от целей пролетарской революции. Большевики во главе

с Лениным решительно выступили против капитулянтской линии меньшевиков.

Борьба большевиков с меньшевиками на II съезде РСДРП имела международное значение. Российский меньшевизм и экономизм, будучи прежде всего продуктом классовых противоречий России, теоретическую пищу получали от западноевропейского оппортунизма. И не случайно, что в этой ожесточенной борьбе большевиков с меньшевиками такие столпы международной социал-демократии, как Каутский и Бебель, стали на сторону последних. Все они дружно ополчились против ленинских организационных принципов. Лидеры II Интернационала понимали, что с появлением на исторической арене нового течения политической мысли, партии нового типа, кончается полтора безраздельного господства оппортунизма II Интернационала, что в лице большевиков растет новая могучая сила, непримиримо враждебная всякому оппортунизму.

Западная пресса того времени поразительно реагировала на решения II съезда РСДРП. Наряду с недоброжелательными оценками были и положительные. Газета английских лейборис-

тов «Гастайс», например, комментируя принятый II съездом Устав партии, подчеркивала, что в нем сочетается широкая автономия «со строгой и централизованной организацией» в виде Центрального Комитета и группы редакции органа партии для практического и теоретического руководства». Германская социал-демократическая «Форвертс» отмечала, что программа, принятая на II съезде РСДРП, выдержана в строго марксистском духе. Венгерская «Непсава» писала: «Новая программа на ясной марксистской основе блестяще определяет требования и цели партии».

С возникновением большевизма получил дальнейшее развитие революционный марксизм. В. И. Ленин создал стройное учение о революционной партии рабочего класса. Это учение имеет всеобщий интернациональный характер. «Наш опыт», — отмечалось в одном из документов Национального комитета Компартии США, — помог нам усвоить тот урок, что революционная партия социализма может строиться только на ленинских принципах. Эти принципы сегодня не менее правильны для нашей партии, для всех других коммунистических партий, чем это бы-

ло в царской России при жизни Ленина».

Ленинизм вооружил рабочее движение могучим оружием в борьбе за осуществление своих исторических целей. Развиваясь на основе ленинских идей, коммунистическое и рабочее движение превратилось ныне в самую влиятельную идейно-политическую силу современности, в важный фактор мирового общественного развития.

За семьдесят лет большевистская партия прошла славный и героический путь. Из небольшой группы марксистов-ленинцев она выросла в 15-миллионную армию коммунистов, стала боевым авангардом всего советского народа. В Программе КПСС, в решениях XXIII и XXIV съездов и других партийных документах ленинское учение о партии находит свое дальнейшее развитие. Коммунистическая партия Советского Союза приобрела огромный опыт по претворению в жизнь принципов ленинизма, по руководству революционной борьбой, строительством социализма и коммунизма.

Федор ВОЛОШИН.
АПН.

АўТАПОЕЗД ІДЗЕ ЗА ГРАЌЦУ

Усё часцей і часцей на аўтамагістралях Беларусі можна сустрэць магутныя МАЗы з надпісам «Міжнародныя перавозкі» на баках вялізных фургонаў. Станкі і гародніну, будаўнічыя матэрыялы і прадукты харчавання, лес і ўгнаенні дастаўляюць гэтыя машыны за межы нашай рэспублікі. За апошнія гады працэнт грузавых перавозак, што выпадаюць на долю аўтаатранспарту, значна павялічыўся. Асабліва ўзрасла роля аўтапаездаў. Аб сённяшнім дні і перспектывах гэтай параўнаўча новай формы грузавых перавозак у гутарцы з нашым карэспандэнтам расказвае начальнік канструктарскага бюро аддзела галоўнага канструктара Мінскага аўтамабільнага заводу Васіль ЛАСОЎСКІ.

— Васіль Мікалаевіч, раскажыце, калі ласка, чым выклікана неабходнасць выкарыстання вялікагрузных аўтапаездаў?

— Перш за ўсё, расшырэннем гандлёвых зносін з многімі краінамі і ў першую чаргу з краінамі — удзельніцамі СЭУ. Нашы аўтапаездаў паспяхова эксплуатуецца зараз у Чэхаславакіі, ГДР, Польшчы, Венгрыі, Югаславіі, Англіі, Фінляндыі. У асобных выпадках, зразумела, дастаўляць грузы чыгуначным транспартам на такую адлегласць было б больш танна. Але ўявіце, што трэба тэрмінова адправіць адзін кантэйнер з нейкім унікальным станком, скажам, у Прагу... У такіх выпадках аўтаатранспарт становіцца самым аператыўным, надзейным і незаменным спосабам дастаўкі грузаў.

— Калі адправіліся ў дарогу аўтапаездаў?

— Першыя два аўтапаездаў былі пущаны па дарогах краіны тры гады таму назад. Цяпер на іх спідометрах ужо «накручана» па сто тысяч кіламетраў. Новыя машыны былі ўдалым спалучэннем вядомага аўтацягача МАЗ-504В з паўпрычэпам, які можа везці 20 тон грузаў з хуткасцю 85 кіламетраў у гадзіну.

— Вадзіцелі такіх грузавых аўтапаездаў вымушаны быць у паездцы працягла час. Якія зручнасці канструктары прадугледзелі для іх?

— Стварыць як мага больш камфарту для вадзіцеляў — такое было адно з галоўных патрабаванняў, пастаўленых перад намі. Чалавеку ў такіх паездках даводзіцца быць за рулём па два тыдні і больш. Нягледзячы на цяжасці, груз павінен быць дастаўлены своєчасова. Таму для вадзіцеля і яго зменшчыка ў кабіне прадугледжаны два спальныя месцы, столік, мяккія крэслы. Больш удала размешчаны прыборы на панелі, значна

паніжаны шум рухавіка. У наступных мадэлях, больш магутных і грузападмальных, у кабінах аўтапаездаў будучы ўманцэраваны халадзільнік, устаноўка для кандыцыянавання паветра, нават невялікі тэлевізар.

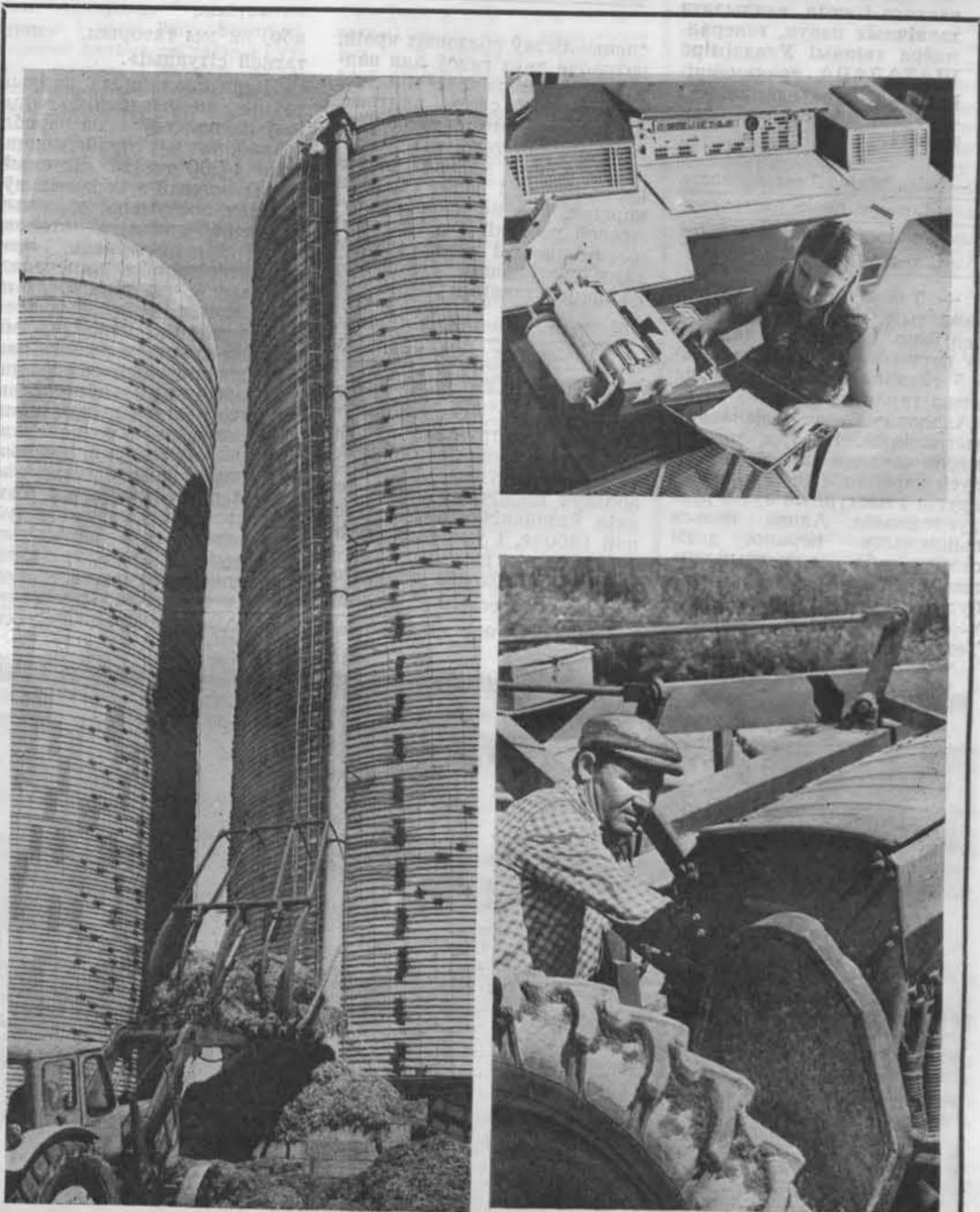
— Якія прадпрыемствы краіны дапамагалі вам у стварэнні аўтапаездаў?

— Дзесяткі заводаў многіх саюзных рэспублік маюць дачыненне да нашай машыны. У нас устанавіліся трывалыя дзелавыя кантакты з Яраслаўскім маторным заводам, Маскоўскім аўтакамбінатам № 1, Усесаюзным навукова-даследчым аўтаматорным інстытутам, Крамянчугскім аўтазаводам, які аказваў і аказвае нам самую разнастайную дапамогу. У сваю чаргу нашы канструктары цяпер дапамагаюць, напрыклад, Камскаму аўтазаводу, які таксама будзе выпускаць вялікагрузныя аўтамабільы. Туды сістэматычна выязджаюць нашы вядучыя спецыялісты. Да іх голасу ўважліва прыслухоўваюцца, бо мінскія аўтамабільаўдзільнікі зарэкамендавалі сябе людзьмі, якія добра ведаюць справу.

— Васіль Мікалаевіч, раскажыце аб тым, як вырашана пытанне з пагранічным даглядам аўтапаездаў?

— Цяпер час на праходжанне таможанага дагляду зведзены да мінімуму. І не таму, што пагранічнікі, нашы і замежныя, перасталі быць пільнымі. Цяпер металчны тросік у празрыстай абалонцы з трывалай пломбай абцягвае ўсю герметычна «ўхутаную» платформу. Перагружаць груз для дагляду не трэба. Гэта таксама ў значнай ступені спрыяе паспяховаму развіццю міжнародных аўтаперавозак, якія вельмі выгадныя ў справе расшырэння эканамічных сувязей нашай рэспублікі з іншымі краінамі.

М. АМЕЛЬЧАНКА.

Звыш ста новых сельскагаспадарчых машын выпрабываюцца ў гэтым годзе на Заходняй машынавыпрабывальнай станцыі. Працяраюцца іх тэхнічная дасканаласць, надзейнасць, эканамічнасць. Акрамя айчынай тэхнікі, тут падвяргаюцца «экзамену» і навінікі, створаныя ў ГДР, Канадзе і іншых зарубежных краінах.

У доследнай гаспадарцы правяраецца надзейнасць

абсталявання сянжных вежаў, работа транспарцэразагрузчыка і іншых агрэгатаў.

Многія машыны пасля выпрабаванняў рэкамендуюцца ў серыйную вытворчасць, некаторыя адпраўляюцца на працоўку. У мінулым годзе дазвол на прамысловы выпуск атрымалі больш за дваццаць машын. Некалькі агрэгатаў ужо рэкамендаваны ў серыйную вытворчасць і сёлета.

НА ЗДЫМКАХ: вылічальны цэнтр Заходняй машынавыпрабывальнай станцыі, апараты Кацярына КАБЫЛІНСКАЯ за працоўкай вынікаў палявых выпрабаванняў машын; трактарыст-выпрабавальнік Мікалай ПУНЦІК рыхтуе да палявых выпрабаванняў камбінаваны глебапрацоўчы агрэгат; загрузка сянжных вежаў для праверкі іх работы.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

СІЛАМІ ВУЧОНЫХ ТРОХ РЭСПУБЛІК

Перад вучонымі Украіны, Беларусі і Малдавіі стаіць нямала аднолькавых праблем, прадыктаваных не толькі палітычным прыродна-кліматычным умоў, але і агульнасцю развіцця экано-

мікі, патрэбамі народнай гаспадаркі. Такія праблемныя пытанні вырашаліся ў мінулым, як правіла, асобна ў рамках кожнай рэспублікі. Гэта звужала маштабы і тэмпы даследаванняў, здрабняла навуковыя сілы.

Важным крокам на шляху да аб'яднання намаганняў вучоных трох рэспублік з'явіцца каардынацыйны план дзейнасці акадэміі навук Украіны, Беларусі і Малдавіі, падпісаны гэтымі днямі ў Кіеве.

План прадугледжвае сумесную працоўку дзесяці важнейшых рэгіянальных навуковых праблем. У іх ліку — комплекснае вывучэнне і выкарыстанне прыродных рэсурсаў Палесся, басейнаў Дняпра, Прыпяці і Днястра, работы ў галіне цепла- і масаабмену, атамнай энергіі, прагназавання мясцанарадзэнняў карысных выкапняў.

Сумесна будучы таксама працяраюцца новыя метады павышэння эфектыўнасці сельскай гаспадаркі, навуко-

выя асновы аховы прыроды, эканамічныя праблемы навукова-тэхнічнага прагрэсу. У каардынацыйны план уключана важная грамадска-палітычная тэма: «Гістарычныя сувязі і непарушная дружба украінскага, малдаўскага і беларускага народаў».

Дакументы садружнасці падпісалі прэзідэнт АН УССР Б. Патон, прэзідэнт АН БССР М. Барысевіч і прэзідэнт АН МССР Я. Грасул.

АКАДЕМІЯ наук СССР паведаміла аб саставе савецкіх касмічных экіпажаў, якія будуць трэніравацца для ўдзелу ў першым сумесным палёце касмічных караблёў «Саюз» і «Апалон», намечаным на сярэдзіну 1975 года. Гэта Герой Савецкага Саюза Аляксей Ляонаў, Анатолій Філіпчанка, Валерый Кубасяў і Мікалай Рукавішнікаў. Разам з ветэранамі ў склад групы ўвайшлі і тыя, хто яшчэ не быў у космасе: маёр Уладзімір Джанібекаў, інжынер Барыс Андрэеў, капітан Юрый Раманенка і інжынер Аляксандр Іванчанкаў. У кожным экіпажы два чалавекі: камандзір і бортінжынер.

Навуковы аглядальнік Агенцтва друку Навіны Грына ЛУНАЧАРСКАЯ папрасіла кіраўніка падрыхтоўкі савецкіх касманаўтаў, двойчы Героя Савецкага Саюза, кандыдата тэхнічных навук, генерал-маёра авіяцыі Уладзіміра ШАТАЛАВА пракаментаваць гэта паведамленне і адказаць на некалькі пытанняў.

— Уладзімір Аляксандравіч, чаму Савецкі Саюз будзе рыхтаваць чатыры экіпажы, а ЗША толькі два?

— Такое рашэнне выклікана тым, што «Саюз» павінен быць выведзены на арбіту першым, а «Апалон» праз 7,5 гадзіны. Але ж ніхто не можа гарантаваць, што старт «Апалона» будзе дакладна вытрыманы. Праўда, магчымасць чакання на арбіце і запуск карабля «Апалон» на другія і наступныя суткі прадугледжаны. Аднак нецэлавыключыць перанос даты старту або немагчымасць ажыццяўлення па якіх-небудзь прычынах стыкоўкі з першым караблём «Саюз». Таму ў праграму ўключана і

наўнасьць другога, гатовага да старту карабля «Саюз», які зможа быць выведзены на арбіту ў выпадку неабходнасці. Гэтак жа, як і першы, ён будзе аснашчаны ўсімі агрегатамі і сістэмамі, якія забяспечваюць збліжэнне, прычальванне, а таксама сумеснымі сродкамі стыкоўкі. Такім чынам, нам трэба будзе мець і па два экіпажы — асноўны і дубліруючы — для кожнага карабля, поўнаццо падрыхтаваны для выканання гэтай складанай аперацыі. А яна настолькі складаная, што, паводле агульнай думкі

эксперыментаў і савецкі і амерыканскі экіпажы адчувалі сябе ўпэўнена, былі браўнапраўнымі членамі і ўдзельнікамі работы адзінай касмічнай сістэмы, якую ствараюць караблі пры стыкоўцы і сумесным палёце. Гаспей і глядачоў у космасе няма: усе павінны не толькі выконваць свае абавязкі, але і быць гатовымі дапамагчы таварышу і нават замяніць яго пры неабходнасці. Бо ніхто не можа выключыць магчымасці ўзнікнення на борце карабля ў час палёту якой-небудзь непрадбачанай,

става змешаных экіпажаў паграбуе, натуральна, ведаў і ўмення кіраваць абодвума караблямі.

Акрамя таго, на борце павінна быць добра прадуманая і ўзгодненая дакументацыя, аднолькава зразумелая ўсім членам экіпажа. Гэта асабліва важна пры дэфіцыце часу, таму што аварыйныя сітуацыі ўзнікаюць раптоўна і не даюць права на доўгія разважання. У распрацоўцы такой дакументацыі самы актыўны ўдзел павінны прымаць члены экіпажаў.

Вельмі важна і веданне

— Яна была ўзгоднена ў час апошняй сустрэчы рабочых груп у Х'юстане ў сакавіку гэтага года.

Амерыканскія спецыялісты працягваюць членам экіпажа лекцыі па асобных сістэмах і агрегатах карабля «Апалон», правілаў іх эксплуатацыі. Галоўная ўвага будзе ўдзелена тым сістэмам, якія звязаны з аперацыямі пошуку, збліжэння, стыкоўкі і шлюзавання, сістэма сувязі, жыццезабеспячэння і г. д. Касманаўты азнаёмяцца з канструкцыяй і работай шлюзавай камеры, якая павінна забяспечыць пераход касманаўтаў з аднаго карабля ў другі. Гэты пераходны (стыкаваны) модуль-шлюз дапаможа жыхарам карабля «Саюз», дзе ціск і саптаў атмасферы адпавядаюць зямным, перайсці ў «Апалон», у кабiне якога ціск складае 260 міліметраў ртутнага слупа, а атмасфера складаецца з чыстага кіслароду. і вярнуцца назад.

Акрамя таго, касманаўты правядуць азнаёмляльныя трэніроўкі на комплексным трэнажоры, які поўнаццо імітуе карабель «Апалон».

У заключэнне хачу падкрэсліць, што савецкія касманаўты, як і ўсе арганізатары і ўдзельнікі падрыхтоўкі і правядзення маючых адбыцца стыкоўкі і сумеснага палёту, разумеюць, які вялікі ўклад гэтай работы ў асваенне касмічнай прасторы ў мірных мэтах.

Найскладанейшы эксперымент мае высокагуманітую мэту — зрабіць палёт у космас бяспечным, мець магчымасць аказаць дапамогу экіпажу касмічнага карабля, які апынуўся ў аварыйнай сітуацыі, нягледзячы на яго дзяржаўную прыналежнасць.

У нас ёсць усе падставы меркаваць, што савецкія і амерыканскія касманаўты, як і інжынеры, мутка знойдуць агульную мову і будуць плённа працаваць.

«САЮЗ» І «АПАЛОН»

НАПЯРЭДАДНІ СУМЕСНЫХ ТРЭНІРОВАК

спецыялістаў абедзвюх краін, паграбуе двух гадоў для падрыхтоўкі экіпажаў, прычым не толькі ў сваіх цэнтрах, а таксама сумесных трэніровак. Акрамя таго, мы спадзяёмся, што маючы адбыцца стыкоўка і палёт будуць першай, але не апошняй сумеснай работай з нашымі амерыканскімі калегамі, а таму спатрэбяцца спецыяльна падрыхтаваныя людзі.

— Раскажыце, калі ласка, аб трэніроўках экіпажаў. У чым яны будуць заключацца?

— Акрамя бездакорнага ведання канструкцыі ўсяго карабля, касманаўты павінны ведаць асноўныя сістэмы абодвух касмічных караблёў, якія ўдзельнічаюць у сумеснай рабоце, і ўмець эксплуатаваць гэтыя сістэмы ў палёце. Гэта неабходна для таго, каб пры сумесным палёце і правядзенні навуковых

або, як мы гаворым, «няштатнай сітуацыі».

Напрыклад, пры падрыхтоўцы амерыканскіх экіпажаў да палётаў на караблі «Апалон» «прайграецца» каля 1 500 такіх сітуацый. І пры кожнай з іх касманаўт павінен зразумець, у чым прычына дрэннага становішча, дзе яе шукаць, і ведаць, як выправіць непаладку. Таму ў час трэніровак на трэнажорах, імітуючых сістэму касмічнага карабля, мы штучна ствараем розныя аварыйныя сітуацыі, сапсаванне таго або іншага абсталявання, што павінна выпрацаваць у касманаўтаў уменне аналізаваць абстаноўку, навыкі выканання неабходных аперацый па іх ліквідацыі. Гэта моцна быць уключэнне дубліруючых сістэм узмен тых, што выйшлі са строю, выкарыстанне дапаможных сродкаў і гэтак далей. Выкананне неабходных аперацый у са-

мовы партнёраў, ды не проста замежнай мовы, а спецыфічнай, уласцівай толькі людзям той або іншай прафесіі, калі хочаце, прафесійнага жаргону. Тут і розныя тэрміны, умоўныя абазначэнні і скарачэнні, і словы, якіх няма ні ў адным слоўніку, але якія трывала ўвайшлі ва ўжытак спецыялістаў. Толькі ўзаемнае веданне гэтай спецыфічнай мовы зробіць сувязі экіпажаў лёгкімі і беспамылковымі, выключыць перазуменне, якое можа дорага каштаваць у выпадку ўзнікнення вострых сітуацый. Таму мы дамовіліся аб абмене магнітафоннымі запісамі перагавораў экіпажаў нашых караблёў з наземнымі службамі ў час трэніровак і рэальных палётаў.

— Якая ў агульных рысах праграма першай сумеснай трэніроўкі?

Сегодня наш фоторепортаж рассказывает о нескольких поездках ребят из-за рубежа, отдохнувших в Крыжовке, в белорусскую столицу — город Минск. Их было много, таких поездок из лагеря в автобусе, который мчался наперегонки с зеленой электричкой вдоль дачных поселков и Минского моря. Ребята приезжали в Минск просто на экскурсию и вечером на спектакль театра музыкальной комедии «Филалка Монмартра», на Выставку достижений народного хозяйства и в магазины за сувенирами, которые они увезли своим родным и друзьям.

— Я с интересом ждала встречи с Минском, — говорит Наташа Шевякова. — Он не похож на Париж. И люди здесь другие, более спокойные, уравновешенные. У нас все спешат, все бегут, а это очень утомляет.

В Белорусском товариществе по культурным связям с соотечественниками за рубежом у детей была встреча с сотрудниками товарищества, редакции газеты «Голас Радзімы», минскими школьниками. Это был один из самых интересных выездов в город наших гостей. Здесь они выступали сами и присутствовали на концерте, который дали белорусские пионеры, получили в подарок памятные значки и книги, посмотрели фильмы о Брестской крепости и о республике.

НА СНИМКАХ: сверху — во время экскурсии по Минску ребята побывали на площади Ленина и детской железной дороге; внизу — на приеме в Белорусском товариществе.

Фото В. КОЗЛОВА.

ЛЕПШАЕ, ШТО МОЖА БЫЦЬ ЗРОБЛЕНА

З 17 па 23 ліпеня ў Мінску гасціла група сяброў «Русского голоса», нашых землякоў са Злучаных Штатаў Амерыкі. Ніжэй змяшчаем нататкі нашага карэспандэнта аб знаходжанні амерыканскіх турыстаў у беларускай сталіцы.

Калі аднойчы ў вядомага англійскага альпініста Эдвара Уаймпера спыталі, чаму яго вабіць Матархорн — гара ў Швейцарыі, — ён адказаў: «Таму, што яна там».

Прыблізна такі ж адказ пачуў я ад аднаго з турыстаў, калі спытаў, чым вабіць яго наша краіна. Абрам Стафінскі, які прыязджае ў Савецкі Саюз ужо шосты раз, адказаў каратка: «Тут мая Радзіма».

Іван Махон і Марыя Шостак, Кацярына Міжыгурская і Уладзімір Зіневіч, Воляга Пашчукова і Павел Казак — усе яны нарадзіліся тут, на беларускай зямлі.

А побач з гэтымі старымі людзьмі іх дзеці, унукі. Яны нарадзіліся ў Амерыцы. Дык чым жа іх вабіць гэты край? Простая прага да вандраванняў? А можа з дзяцінства запалі ў сьведомасць словы маці пра далёкую Белую Русь?

Зінаіда Палеская таксама нарадзілася ў Амерыцы. Бацька яе Ануфрыі Давыдзюк выехаў з Беларусі яшчэ да першай сьветнай. Там пазнаёміўся з землякамі, што арганізавалі свой культурны клуб. Былі ў ім рускія, беларусы, украінцы. Ануфрыі стаў актыўным членам клуба, а калі крыху падраслі дзеці — дачка Зіна і сын Уладзімір, — то і іх прывёў туды.

— Без гэтага клуба маё жыццё было б значна бяднейшым, — расказвае цяпер Зінаіда Ануфрыёўна.

Гаворыць яна на беларускай мове з нязначным акцэнтам. У час гэтай паездкі ў Савецкі Саюз Зінаіда Ануфрыёўна выступала на таварыскай вячэры, на якой прысутнічаў беларускі паэт Геннадзь Бураўкін. Ён сказаў:

— Як толькі вы пачалі гаварыць, я адразу ж падумаў: гэта наша зямлячка, беларуска.

— Але ж я нарадзілася ў Амерыцы.

— Ёсць у нашай памяці добрая ўласцівасць, — працягваў Геннадзь Мікалаевіч. — Яна можа многае забываць. Але ёсць у яе яшчэ лепшая, галоўная ўласцівасць — памятаць. Чалавек не павінен забываць, з якога народа ён выйшаў, павінен любіць і ведаць мову бацькоў. І мне прыемна, што вы разумееце гэта.

Чалавечая памяць... Яна сапраўды захоўвае незлічоныя факты, падзеі, малюнкi мінулага. Дзіўна, напрыклад, чужы ад старых эмігрантаў словы, якіх даўно няма ў нашым ужытку: «воласць», «маёнтак», «ціаун».

Доўгія гады Беларусь засталася ў іх уяўленні такой, якой яны бачылі яе апошні раз перад ад'ездам за акіяны. Многім з іх уважліва сочаць за ўсім, што адбываецца цяпер на Радзіме. Тым не менш іх уяўленне аб нашай краіне залежыць і ад таго, што яны даведаюцца аб ёй. Адны з гасцей ніколі не былі тут, другія не жылі ўжо шмат дзесяткаў год, не бачылі тых цяжкасцей, што выпалі на долю нашага народа. Ім прыходзілася прымаць на веру ўсё, што яны чулі або чыталі аб Савецкім Саюзе.

Магчыма таму ў гутарках землякі часам задаюць такія пытанні: «Колькі каштуе ў вас візіт да доктара?», «Ці ёсць у Савецкім Саюзе беспрацоўе?».

«Ці маюць права савецкія людзі пераязджаць з аднаго месца на другое?»

Нам дзіўна чуць такія пытанні. Але трэба ведаць лёс гэтых людзей, трэба ўлічваць умовы, у якіх яны жывуць.

Буржуазная прапаганда заўсёды імкнулася паказаць жыццё ў капіталістычных краінах, як шчаслівае і бесклапотнае. І наадварот, быццам савецкія людзі цёмныя, забытыя, бяспраўныя.

— Як радаваліся мы, калі Савецкі Саюз перамог у апошняй вайне, — дзяліўся думкамі Альфрэд Пазняк. — Тады многія амерыканцы пачалі зусім па-іншаму глядзець на нашу Радзіму. Але пачалася «халодная вайна», прапаганда рабіла сваю брудную справу. І тут Савецкі Саюз запустыў першы ў свеце штучны спадарожнік. Паверце, гэты кавалачак металу выклікаў сапраўдную рэвалюцыю ў сьведомасці амерыканцаў, змяніў іх адносіны да Савецкай краіны.

Усё ж спробы сказіць нашу рэчаіснасць, узвесці паклёп на сацыялістычны лад працягваюцца. Праўда, метады хлусні перасталі быць такімі прамалінейнымі, як раней. Ужо нельга не прызнаць няспыннага павышэння дабрабыту савецкіх людзей, значных навукова-тэхнічных дасягненняў. Тады на Захадзе пачалі, напрыклад, гаварыць аб надуманых, неіснуючых праблемах савецкай моладзі.

— Магчыма, некаторыя стапоўчыя якасці моладзі нашых краін аднолькавыя, — казала Фларэнцыя Палінер. — Але я бачу, што выхаванне, якое атрымліваюць савецкія юнакі і дзяўчаты, адрозніваецца ад амерыканскага. У вашых дзяцей з малых год выхоўваецца сьведомасць абавязку перад грамадствам. Яны дысцыплінаваныя, ветлівыя. У гэтым я пераканалася ў час наведвання піянерскага лагера. А ў нас, на жаль, узор грамадзяніна — гэта індывідуаліст і эгаіст. Кожны дзень нашы дзеці бачаць прыклады насілля, жорсткасці. Адсюль і цыннізм многіх маладых амерыканцаў, іх духоўная дэградацыя.

— Мы бачым і вашы недахопы, — разважаў Павел Казак. — Але мы прыехалі сюды не для таго, каб крытыкаваць вас. Мы бачым вашы здзяйсненні, і нам прыемна, што родная Беларусь дасягнула такога прагрэсу. Я ўпэўнены, што з такімі недахопамі, якія яшчэ ёсць, вы таксама справіцеся. Я бачыў вашы гарады. Яны сапраўды цудоўныя. Асабліва Мінск. Бачыў станкі і машыны, што зроблены рукамі беларускіх рабочых. Гэта апошняе слова тэхнікі.

Вялікае ўражанне зрабіла паездка на Ануфрыя Пашчукова.

— Нас здзіўляе, як маглі вы адбудаваць пасля дзвюх жорсткіх сусветных войнаў, — гаварыў ён. — Ні перад адной краінай Захаду не стаяла падобная праблема аднаўлення эканомікі. Мы ведаем, што Германія была разбурана, пацярпелі многія гарады Англіі. Але страты ўсіх еўрапейскіх краін нельга параўнаць са стратамі, нанесенымі Савецкаму Саюзу. Амерыка ж засталася зусім некранутай. Пасля вайны яна давала велізарныя пазыкі краінам Заходняй Еўропы. Савецкі Саюз ні ад каго не

Кіраўнік групы сяброў «Русского голоса» Зінаіда ПАЛЕСКАЯ зрабіла запіс у кнізе водгукаў піянерскага лагера «Электрон».

атрымліваў такой дапамогі. Ён мог разлічваць толькі на свае сілы. Аднаўляць разбураныя гарады і вёскі Расіі, Беларусі, Украіны дапамагалі татары і узбекі, грузіны і армяне, чувашы і кіргізы — усе народы Савецкай краіны.

— Я не ўяўляла нават, — дзялілася ўражаннімі Аліса Валігунд, — што ў Савецкім Саюзе такая нізкая кватэрная плата. Вашы людзі плацяць лічаныя рублі за газ і электрычнасць. Я ўжо не кажу пра грамадскі транспарт, які амаль бясплатны, пра медыцынскае абслугоўванне і навучанне, што зусім бясплатна. У Амерыцы рабочы можа зарабіць да трохсот долараў на тыдзень. Здаецца, многа. Але гэта толькі здаецца, калі не ведаеш нашых расходаў. Напрыклад, за тое, каб аддаць дзіця ў яслі на год, трэба заплаціць тры тысячы долараў, у летні лагер — пяцьсот долараў (параўнайце з 12 рублямі ў вас). Чатыры гады назад я захварэла і вымушана была заплаціць за аперацыю 1 500 долараў.

Што ж, у нашых землякоў у Амерыцы ёсць свае праблемы. Мы гэта разумеем. Разумеем і тое, што перад нашымі дзвяміма краінамі стаяць агульныя вялікія праблемы. Наконт гэтага гаварыла Белінда Шостак:

— Многае ў адносінах паміж СССР і Злучанымі Штата-

мі цяпер залежыць ад саміх людзей.

— Таму я лічу гэтую паездку вельмі карыснай, — працягвала яна. — Я даведалася шмат новага, невядомага. Раней я ведала, што Расія — гэта краіна ідэй Леніна, дарагога футра і неабсяжных лясоў. Цяпер я ведаю значна больш.

Вядома, чалавеку, які знаходзіцца ўпершыню ў СССР, часам цяжка зразумець характар савецкіх людзей, сацыяльны лад нашай краіны. І ўсё ж асабістыя ўражанні, як правіла, даюць магчымасць зрабіць больш ці менш правільныя вывады. Многае тут, зразумела, залежыць і ад агульнага кругагляду гасцей, ад іх аб'ектыўнасці ў ацэнцы тых ці іншых з'яў.

Вялікі сябар Савецкага Саюза Бернард Шоу сказаў у 1931 годзе: «Я не хачу... ехаць у Расію, каб убачыць галечу і невучтва, якія дасталіся ім у спадчыну ад капіталістычнай сістэмы. Гэта я магу ўбачыць у дваццаці мінутах хадзьбы ад майго дома. Я хачу ўбачыць тое лепшае, што можа быць зроблена ва ўмовах сацыялізму».

Тое лепшае, што можа быць зроблена... Гэта тая адзіна правільная мерка, з якой падыходзяць да ацэнкі дасягненняў нашай Радзімы яе сапраўдныя сябры з рубяжам.

Уладзімір МЯЛЕШКА.

Кацярына ДЭСАНТО, Хрысціна КРАПІУКА, Мар'ян КОДРЫН і Белінда ШОСТАК ля гасцініцы «Юбілейная».

ПОСТАВЩИК КЛЕВЕТЫ

На старонках ряда реакцыйных буржуазных изданий появилось интервью А. Сахарова шведскому радио и телевидению. Автор интервью в изображении буржуазной печати предстает в роли этакого «борца» за гражданские права, которых якобы лишен советский народ. Чем же потрафил Сахаров своим западным клиентам?

Его интервью от начала и до конца пронизано стремлением очернить Советский Союз, советский образ жизни. Ему не нравится, что народным хозяйством в СССР руководят не частные фирмы, а государство. Он, не смущаясь, одним махом обвиняет в «двуличии» всю советскую интеллигенцию, которую к тому же «засасывает ограниченная профессиональная специализация».

В интервью утверждается, что, дескать, СССР — «закрытая страна». «Изоляция от внешнего мира, — разглагольствует Сахаров, — оказывает пагубное воздействие на нашу жизнь». Разумеется, не требовалось долготелых академических изысканий, чтобы установить тот, например, факт, что за последние три года «закрытую страну» — Советский Союз посетило около пяти миллионов иностранцев и почти столько же советских граждан выезжало за рубеж.

Но зачем Сахаров факты? Ведь не этого от него ждут...

Даже общепризнанные социальные завоевания советского строя — и те представляют в изложении Сахарова, словно в кривом зеркале. Кому, скажем, неизвестно, что в Советском Союзе, в отличие от капиталистических стран, медицинское обслуживание бесплатно, а расходы по здравоохранению несет государство? А вот Сахаров утверждает, что медицинское обслуживание в СССР «ничуть не дешевле, чем в большинстве западных стран, оно даже часто дороже».

Кому неизвестно, какое огромное внимание уделяется в СССР обучению молодежи, как много строится школ, каким почетом окружена профессия учителя? А Сахаров, не краснея, заявляет буквально следующее: «Система образования (в СССР. — Ю. К.) находится в постыдном состоянии...»

Разумеется, в советской жизни есть и недостатки. Критику этих недостатков, даже самую острую, советские люди рассматривают как дело полезное, нужное, ибо она помогает движению вперед. Но не требуется особой наблюдательности, чтобы убедиться в том, что поутги Сахарова не имеют ничего общего с такой критикой.

Движимый злобой к советскому строю, Сахаров берет за вопросы, в которых он является полнейшим невеждой.

Но как бы ни старались определенные круги на Западе раздуть эти антисоветские выдумки, им не затмить огромных успехов Советской страны, социалистического строя, успехов, которые признаны всем миром.

Академика Сахарова многие знали как ученого-физика. Ныне, как видим, он приобрел совсем иную «известность»: одна из болгарских газет, например, с полным основанием охарактеризовала его на днях как «поставщика клеветы». Интервью Сахарова лишь подтверждает, что в «идейном багаже» этого человека, которому архиреакционные круги на Западе дали титул «борца за права советских людей», нет ничего, кроме пресмыкательства перед капиталистическими порядками да набора зловещих выдумок в адрес советского строя.

Ю. КОРНИЛОВ.

ВЯЛІКІ ПЯСНЯР РЭВАЛЮЦЫІ

Шырока адзначалася ў Беларусі 80-годдзе з дня нараджэння славутага паэта рэвалюцыі Уладзіміра Маякоўскага. У бібліятэках і чытальных залах былі наладжаны выстаўкі, прысвечаныя юбілейнай даце. Так, экспазіцыя ў Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя У. І. Леніна ўключала кнігі Маякоўскага розных год выдання, успаміны сучаснікаў пра паэта, фатаграфіі, дакументы. 956 разоў выдаваліся яго кнігі дасягнуў 74 мільёнаў 250 тысяч экзэмпляраў. Паэта чытаюць на ўсіх мовах народаў нашай краіны.

У гарадах і вёсках рэспублікі прайшлі літаратурныя вечары, прысвечаныя 80-годдзю Уладзіміра Маякоўскага. 19 ліпеня ў клубе імя Дзяржынскага сабра-ліся прадстаўнікі грамадскасці Мінска, паэты і пісьменнікі Беларусі, партыйныя і дзяржаўныя дзеячы. Слова пра Маякоўскага ўсхвалявана і шчыра сказаў народны паэт Беларусі Мікола Хведаровіч, Сяргей Грахоўскі, Рыгор Барадудлін, Ніл Гілевіч. Прысутным былі паказаны дакументальныя кінакадры выступленняў паэта, прагучаў запіс верша, які чытаў сам Маякоўскі.

Паэмы, п'есы, артыкулы, вершы паэта рэвалюцыі не губляюць сваю вастрасць і актуальнасць праз гады. Таленавітаму песняру рэвалюцыі наканаваны шчаслівы лёс — бессмяротнасць творчасці.

«Я зямлю гэту люблю!..»

ПРАЗ ПАВЕЛІЧАЛЬНАЕ ШКЛО

Слова Уладзіміра Маякоўскага асабліва моцнае ўражанне пакідае тады, калі яно гучыць у «жывым выкананні». На радыёхвалях і канцэртных эстрадах рэспублікі чытальнікі нярэдка выконваюць публіцыстычныя творы паэта Кастрычніка. У 1962 годзе ўпершыню на беларускай сцэне была паказана камедыя У. Маякоўскага «Клоп» у перакладзе Кастуся Кірэенкі. Паставіў яе Рэспубліканскі тэатр юнага гледача.

Яркім сцэнічным відовішчам з элементамі цырка і пантэмімы стала феерычная камедыя «Клоп» у пастаноўцы Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Я. Коласа (рэжысёр Б. Эрын). Пачынаючы ад вобраза Прысыпкіна, якога па-мастацку даследуе і малюе буйнымі акцёрскімі мазкамі народны артыст БССР Ф. Шамаў, і да Штальмайстра — персанажа, што нібы знітоўвае мазаіку ўмоўных аўтарскіх і рэжысёрскіх прыёмаў (народны артыст БССР І. Матусевіч), усё ў гэтым спектаклі падначалена выразнай і акрэсленай мэце: па-маякоўску бязлітасна выкрыць асуджаную гісторыяй філасофію абывацеля-прыстасаванца.

В. ШЫПЦА.

Для кожнага савецкага чалавека Маякоўскі робіцца неабходным з маленства. Бацькі чытаюць дашкольнікам «Что такое хорошо и что такое плохо». Малады чалавек, які ўпершыню атрымлівае пашпарт, і той, хто бывае ў замежных падарожжах, сэрцам паўтараюць словы паэта: «Читайте, граждане! — гражданин Советского Союза». Сотні яркіх афарыстычных радкоў Маякоўскага арганічна ўвайшлі ў нашу мову, у наша жыццё, у наш быт, зрабіліся народнымі прымаўкамі.

Вытокі яго творчасці трэба шукаць у народным жыцці, у сацыял-дэмакратычным руху. Пятнаццацігадовым юнаком паэт уступіў у партыю РСДРП (бальшавікоў). Тройчы яго арыштоўвала царская ахранка. Адзінаццаць месяцаў ён праседзеў у Бутырской турме. Таму, калі прыйшоў Вялікі Кастрычнік, для яго пытанне «прымаць ці не прымаць» — не было. Паэт у сваёй аўтабіяграфіі піша: «Мая рэвалюцыя. Пайшоў у Смольны. Працаваў».

Пазней, да дзесятай гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі, Маякоўскі напісаў пэзму «Хорошо». Гэта глыбока працулы ўрачысты гімн нашай сацыялістычнай рэвалюцыі. Эпас пераможнай рэвалюцыі шчыльна знітаваўся з лірычнай усхваляванасцю паэта. Любоў Маякоўскага да савецкай зямлі бязмежна.

Вялікая сынава любоў да сацыялістычнай Бацькаўшчыны нарадзіла глыбокі аптымізм паэта: «И жизнь хороша, и жить хорошо», «Ненавижу всяческую мертвечину, обожаю всяческую жизнь», «Лет до ста расти нам без старости», «Жизнь прекрасна и удивительна».

Маякоўскі быў сепраўдным байцом. Вартасць сваіх твораў ён правяраў, сустрэкаючыся з народам. Сотні пазездак у розныя мясціны Савецкага Саюза былі для яго і школай жыцця, і сцвярдзеннем неабходнасці для людзей яго рэвалюцыйнай паэзіі.

Маякоўскі — гэта новы тып паэта-трыбуна, які праклаў шляхі для ўсёй савецкай паэзіі. Тое, што сёння савецкія пісьменнікі часта сустракаюцца з рабочымі, калгаснікамі ў самых далёкіх

кутках нашай Радзімы,—заслуга Маякоўскага. Ён першы праталтаў гэтыя сцежкі, першы пісаў пра рабочых Кузнецка, пра ўсё новае, чым так багата савецкая рэчаіснасць.

Яшчэ пры жыцці паэта яго паэзія рабіла вялікую справу выхавання працоўных мас у патрыятычным, інтэрнацыянальным духу. Савецкім патрыятызмам прасякнуты ўсе творы лепшага паэта нашага часу.

Маякоўскі быў палымным песняром дружбы і братэрства народаў. Паважаючы кожны народ, ён быў супраць нацыянальных перагародак, ярасна змагаўся з нацыяналістамі і шавіністамі ўсіх колераў. Як заповіт новым пакаленням гучаць словы паэта:

Да будь я и негром
прекрасных годов,
И то без унынья и лени
Я русский бы выучил
только за то,
Что им разговаривал
Ленин.

Усе трывогі нашага веку, увесь боль працоўнага чалавечтва прайшлі праз сэрца паэта. Яму хацелася, каб на слова «таварыш» «оборачивалась вся земля».

Маякоўскі пісаў пра чырвонагвардзейцаў, салдат рэвалюцыі, герояў Перакопа, рабочых, рэвалюцыянераў. Найвышэйшай меркай чалавека і рэвалюцыянера для Маякоўскага было жыццё Уладзіміра Ільіча Леніна.

Адаваючы ўсю сваю звонкую сілу паэта атакуючаму класу, Маякоўскі да скрыгату зубоў ненавідзеў ворагаў Савецкай краіны, абывацеляў, мяшчанства. Усю навалнічную сілу сваёй сатыры ён накіроўваў супраць тых, хто нам перашкаджае будаваць і жыць.

Паэт будаваў росквіт савецкіх рэспублік і брацкіх літаратур.

Не адзін раз Маякоўскі прыязджаў і ў Беларусь: выступаў у Мінску, Віцебску, Гомелі і іншых гарадах, сустракаўся з працоўнымі Беларусі, моладдзю, беларускімі пісьменнікамі, быў госцем Старшыні Савета На-

родных Камісарыяў БССР Язэпа Адамовіча.

У 1927 годзе Маякоўскі быў у Баршаве па запрашэнню мясцовага ПЭН-клуба. З ім гутарыў рэдактар часопіса «Польска вольнасць». Паэт расказаў пра літаратараў Расіі, Грузіі, Украіны.

«З беларусаў хачу звярнуць вашу ўвагу на Коласа».

Амаль усе беларускія паэты паслякастрычніцкай пары адчулі на сабе жыватворны ўплыў паэзіі Уладзіміра Маякоўскага. Яны вучыліся і вучацца ў Маякоўскага не толькі высокаму майстэрству, але і выразнай класовай пазіцыі, партыйнасці і народнасці. Маякоўскі — вельмі народны паэт. Народнасць ён разумее не як імітацыю фальклорных матываў, а як умненне ў найбольш дасканалай мастацкай форме выказаць самыя важныя, самыя галоўныя падзеі жыцця свайго народа, яго думы і надзеі; перадаць веліч свайго часу і маштабнасць мыслення савецкага народа.

Маякоўскі — вялікі наватар, але з'явіўся ён не на голым месцы, а на добра ўзаранай ніве рускай рэалістычнай літаратуры.

Маякоўскі любіў прадметнасць, добра зробленыя рэчы. «Бруклінскі мост — да... это вещь». І сам марыў, каб «сработать стих годочков на сто». Ён пісаў:

Я себя
советским чувствую
заводом,
вырабатывающим счастье.

Маякоўскі часта і ў вершах, і ў публіцыстычных выступленнях разважае аб прызначэнні паэта, аб яго вялікай адказнасці перад народам, перад эпохай. Ён ведаў сілу мастацкага слова.

Паэт пачаў гаварыць на ўвесь голас, і яму хацелася так многа чаго сказаць «кавеса, истории и мирозданью».

Усе яго справы і помыслы накіраваны ў будучыню. Таму і сёння ён з намі. Жывуць, свецяць і змагаюцца ўсе сто тамоў яго партыйных кніжак.

Імя Маякоўскага, слова Маякоўскага будуць жыць у ваках. Пімен ПАНЧАНКА.

Уладзімір МАЯКОЎСКІ

УЛАДЗІМІР ІЛЬЧ

Я знаю—
не героі
зрынаюць рэвалюцый лаву.
Казку інтэлігенцкую
і слухаць не хачу!
Але хто ж
устрымаецца,
каб славу
нашаму не спяць Ільчу!

Ногі без мозгу—лухта адна.
Без мозгу
рукам рабіць нечага.
Мітусілася
апантана
на свеце цела з галавой
знявачанай.

Нас
прадавалі на выраз.
Узнімаўся скогат ваенны.
Калі
над светам
вырас
галавой велізарнай
Ленін.

І зямлі
селі на восі.
У кожным пытанні ўсё проста.
І выявіліся

два
ў хаосе
светы
да поўнага росту.
Адзін—
трыбушышча на трыбушышчы.
Другі—
непахісна скалісты—
уліў у мільёны тышчы.
Устаў
гарой мускулістай.

Цяпер
не прамахнёмся міма.
Мы ведаем, каго касціць!
Ногі ведаюць,
чымі
трупамі
ім ісці.

Няма месца сумненням,
скуголе.
«Пачакаем» смаўжынае—прэч!
Знаюць рукі,
ў каго ім
дажджом сыпаюць карцеч.
Па зямлі пажары дымаць,
усюды,
народ ідзе ў плене,
ўзрываецца
бомбай
імя:

Ленін!
Ленін!
Ленін!
І гэта—
не вершаў вееру
над юбілейнай утульнасцю
шастаць.—

Я
ў Леніне
света веру
слаўлю
і веру ўласную.

Паэтам не быць мне б,
калі б
не гэтае пеў—
у зорах пяціканцовых неба
невывернага прастору ВКП.
1920 г.

Пераклад Р. ЛЫНЬКОВА.

АМЕРЫКАНЦЫ ЗДЗІЎЛЯЮЦА

Вымерваючы
з далёкага берага
СССР
магутныя абшары,
устаўшы на дыбкі,
глядзіць Амерыка,
не міргаючы,

праз рогавыя акуллары.
Што гэта за людзі
рэдкая пароды
варушацца будоўляй
недзе,
ў далі!

Пафантазіравалі
з нейкай пяцігодкай—
і ў чатыры гады
выконваць сталі!

Да гэтых
не падыдзеш з амерыканскай
меркаю,

Іх не спакусіць
ні фунтам,
ні даларам,

і яны
на ўсю
чалавечую энергію

круглы тыдзень
бесперапынна шпараць.

Якога гарту
людзі такія!

Хто іх
гэтак
у працу ўклініў!

Іх
не гоняць
аніякім кіем, —

а яны
сціскаюцца
ў сталёвай дысцыпліне!

Містэры,
практыка ваша
нячыстая—

грашмі
акупаць
будаўнічы нораў.

Вы
не ўцяміце,
пульхныя містэры,

карэнні
імянення
нашых камунараў.

Буржуі,
здзіўляюцца
камуністычнаму берагу—

на працы,
у аэраплане,
у вагоне,

вашу
хутканую
выдатную Амерыку

мы
і дагонім
і перагонім.

1929 г.

Пераклад Э. АГНЯЦВЕТ-

Удзельнікі вакальнага ансамбля «Светлагорскія дзяўчаты» ў новым палацы культуры хімікаў, які ўзведзены нядаўна ў маладым беларускім горадзе Светлагорску.
Фота Ч. МЕЗІНА.

ЗНАХОДКА ВЯРНУЛАСЯ

У бібліятэцы старадарожскай сярэдняй школы № 1 наладжана выстаўка, прысвечаная 80-годдзю з дня нараджэння У. Маякоўскага. Асабліваю ўвагу наведвальнікаў прыцягвае маленькая кніжачка — паэма «Уладзімір Ільіч Ленін», выпушчаная ў 1939 годзе выдавецтвам «Молодая гвардыя». На другой старонцы надпіс: «Дырэктару сярэдняй школы № 1 г. Стары Дарогі. Накіроўваю вам гэтую кніжку, знойдзеную мной у Берліне, вул. Германштрэсе, 87. Яна была вывезена нямецкімі захопнікамі з вашай школы. Я прачытаў яе і вырашыў адправіць вам. Удзельнік штурму Берліна старшы лейтэнант (падпіс неразборлівы). Палаявая пошта № 76977. 8 мая 1945 года».

У ліпені 1941 года ў будынку школы размяшчалася гітлераўская вайсковая часць. Фашысты спалілі ўсю багатую школьную бібліятэку. Якім чынам кніжачка з сілуэтам Ільіча на вокладцы ўцалела і апынулася ў Берліне — застаецца загадкай. Невядома таксама і імя савецкага афіцэра, які вярнуў знаходку яе гаспадарам.

ПОМНІК СЯРОД ЛІП

Пасёлак Баштан, які знаходзіцца ў Грабаўскім сельсавеце Гомельскай вобласці, з усіх бакоў абступіў лес. У цэнтры пасёлка, акружаны маладымі ліпамі, стаіць на папаме гравітны бюст Уладзіміра Маякоўскага.

Адкрыццё помніка паэту ў Баштане адбылося ў 1965 годзе і звязана з імем Паўла Мартынава, дырэкцора пенсіённа-аднаго з арганізатараў у тэатральных месцах калгаса.

Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, вялікага кнігалюба. Аб сваёй задуме П. Мартынаў напісаў у Міністэрства культуры рэспублікі. Адуляў яму паведамлілі, што Дзяржаўны мастацкі музей БССР са сваіх фондаў можа выдзеліць бюст Маякоўскага, які і ўстанавілі ў пасёлку.

А. ШНЬПАРКОВ.

НА ГРОДЗЕНШЧЫНУ З КАНЦЭРТАМІ

На Гродзеншчыне гастрольнае вакальна-інструментальнае ансамбль Белдзяржфілармоні пад кіраўніцтвам лаўрэата ІV Усеагульнага конкурсу артыстаў эстрады Валянціна Бадзьярава. Ансамбль ставіць сваёй мэтай папулярна і творча беларускіх сучасных аўтараў і песень савецкіх кампазітараў. У рэпертуары шмат новых твораў, якія ўпершыню выконваюцца на эстрадзе. Гэта песні лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола беларускага кампазітара І. Лучанка, вядомага беларускага кампазітара Ю. Семянякі, песні кампазітараў А. Туранкова, А. Марозава, Д. Тухманава, дзве песні кіраўніка ансамбля В. Бадзьярава. Творы, што выконваліся ў канцэрце, цікава аранжыраваны.

У саставе ансамбля восем чалавек. Усе маюць спецыяльную музычную адукацыю, і гэта дае магчымасць уключаць у канцэрты разнастайныя інструменты: скрыпку, альт, фартэпіяна, флейту, цымбалы, саксафон, ударныя інструменты, гітары, трубу.

У канцэрце прымае ўдзел выпускнік Белдзяржкансерваторыі, лаўрэат рэспубліканскага конкурсу палітычнай песні Іван Краснадубскі.

А. МАРКАУ.

ЯНА стаяла сярод гарода, засаджанага — бульбай. На нашы словы аб тым, што прыйшлі пачуць яе песні, уважлівыя цёмныя вочы асяціліся скупой радасцю. Абтрэсла рукі ад зямлі, павяла праз цеснаватыя сенцы ў хату, дзе па-ранейшаму на куче сышліся дзве лавы, а невялікія вокны засціў буйна пакрыты суквеццамі мушкат.

Змахнула фартухом эдлік і непадалёку села сама. І мы неяк адразу зразумелі, што не трэба лішне тлумачыць, дзеля чаго нам усё гэта. Песні паліліся адна за другой. І голас быў грудны і яшчэ зусім не старэчы, хоць маладосць прамінула даўно: восемдзесят васьнаў спаткала і праводзіла Аў-

Віно зялёна для яго жоны,
Мядок саладак для яго
дзетка.

І папярэджвала песня-вясчуння аб набліжэнні сімвалічных калядных госцікаў — памагатых хлеббароба-аратага.

Насцілайце сталы,
накладайце хлябы,
Ды прыдуць к нам да тры
госцікі:
Адзін госцічак — свецел
месячык,
Другі госцічак — ясна
сонейка,
Трэці госцічак — дробен
дожджычак...

Што па пояс у золацечка
убраўся.

Сам жа ён убраўся, каня
не —
Поўна грывачка зелейка,
Поўны капычечкі краменья.
— Не журыся, мамачка,
аба мне,
Ёсць у мяне кавалі на дварэ,
Падкую коніка я ў сядле...

Так шчыра журыцца і расказваць можа толькі песня, што ідзе з самага сэрца.

Ой, вялікі збор,
Да на ўвесь род...

Вяселле... Яно пад'язджэ да хаты маладой. І голас спявачкі

А ПЕСНІ НАШЫ ПРАЎДЗІВЫЯ...

доцця Клеўжыц на зямлі, у гэтым ціхім палескім кутку — ні то вёсцы, ні то мястэчку, некалі адгароджаным пяскамі, лясамі ад шырэйшага свету. І казалі песні пра жыццё — можа, не пра тое, якім яно было, а якім адбілася ў сэрцы жанчыны.

Эпічна, велічна, як і павінна быць у баладзе, гучаў зачын:

Усе палі засеяны,
І жыта урунілася...

Даўня песня расказвала пра даўнюю гісторыю, пра жаноцкі лёс. А потым песня становілася шчадроўкай, бадзёрай і звонкай, як навагодні мароз, як сні заснежаны вечар пад вокнамі колішніх сялянскіх хат.

Ходзіць, паходзіць месяц
па небе,
Шчодры вечар, добры
вечар!
Заву, пазаву зоры з сабою:
Ходзіма, зоры, калядаваць...

І снавала песня абразок за абразком, і расхінала сцены гаспадаравай хаты, каб паказаць, што там даецца ва ўрачысты святочны вечар:

Сам гаспадар за сталом
сядзіць,
За сталом сядзіць, тры кубкі
дзяржыць.
У адным кубку п'яна
гарэлка,
У другім кубку віно зялёна,
У трэцім кубку мядок
саладак.
П'яна гарэлка для пана
гаспадара,

Па хаце спявачкі пачаў распаўзацца змрок. Ён паволі гусцеў, рабіўся бэззавым за акном. А песні ўсплывалі ў памяці лёгка, то журачыся, то скупа свецячыся ўсмешкай, радасцю.

Гаворка пра летнія песні не прыкметна перайшла на русалак. Вочы спявачкі загарэліся ўзрушанай упэўненасцю, калі яна пачала расказаць, як аднойчы, у часы яе маладосці, яны запрудзілі крыніцу, і потым, калі вада спала, на пяску ля крыніцы было відаць безліч маленькіх слядоў.

І неяк не заставалася месца цвярозаму скептыцызму, які прасіўся на вусны...

Назаўтра раніцай мы ізноў пераступілі парог Аўдоцінай хаты. У печы весела палалі дровы, водсвет полымя скакаў на шыбах. Спявачка сустрэла нас у святочным уборы — вышываным фартуху, густоўным кабаціку. Але гэта яна — не толькі дзеля нас. Відаць, усё, што ў яе ўяўленні было звязана з песняй, патрабавала не будзённага. Бо хіба сама песня, спяванне, слуханне яе не ёсць свята душы, прасвятленне, сама ўрачыстасць? Ізноў удумліва слухала яна сваю і крыху ўжо не сваю песню з магнітафоннай стужкі. Толькі ўключылі запіс, а спявачка ізноў засяроджана і строга вяла сваю песню. І пэўна бачыла цяпер зрокам, скіраваным у далеч гадоў, мо ў сваю маладосць, тую Іванкаву маці з вясельнай песні, што, поўная гордасці і матчынай пяшчоты, пыталася ў суседзю пра сына:

А любія суседзі, глядзіце,
У каго мой сыночак удаўся.

наказвае маршалкам і ўсёй дружыне маладога:

Маладыя маршалачкі,
Набывайце стрэлачкі,
Да прабывайце сценачкі,
Да пабачым дзевачку,
Ці хораша яна нараджона,
На пасадзе да пасаджона.
Нараджона, як панянятка,
Пасаджона, як князянятка.

Нам пара ўжо было збірацца ў дарогу і пакідаць Мінквічы, што пад Лунінцом, а песні яшчэ снавалі і снавалі, і не цесна было ім у Аўдоцінай хаце. І шкада было нам, не вычарпаўшы ўсіх іх, развітвацца. Ды і вычарпаць іх было не проста. Хіба можна вычарпаць крыніцу? А на адвітанне, калі мы задалі сваё звычайнае пытанне, ад каго бабуля пераняла свае песні, пачулі штось нечаканае. Аўдоцця Клеўжыц успомніла, як прыйшлі да яе гэтыя песні: пры працы і ў святочныя дні, калі дзяўчынкай хадзіла са сваімі дзюма бабулямі збіраць зёлкі, кветкі. «Запамінай нашы песні, — казалі яны. — Калі ты іх навучышся і будзеш спяваць, нам будзе лягчэй у зямлі ляжаць». І тут спявачка сказала такое, ад чаго мы адразу крыху разгубіліся:

— Вось, дзетка, вы чулі мае песні і з сабой іх бяраце. Калі там дзесь будзеце іх спяваць і другім людзям перакажаце, каб наўчыліся, мне не будзе цяжкай зямля. Жывіце ў здароўі і радасці. А песні нашы праўдзівыя, бо з жыцця ўзятыя...

Арсень ЛІС.

З АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

У час правядзення Дзён Беларускай ССР у Польскай Народнай Рэспубліцы было наладжана шмат разнастайных выставак і экспазіцый. Дэманстраваліся кінафільмы, выступалі самадзейныя артысты і прафесійныя выканаўцы. 64 работы вядучых графікаў рэспублікі і каля 50 твораў выпускнікоў аддзялення дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва пазнаёмілі польскіх сяброў з дзейнасцю мастакоў Беларусі.

Для паказу творчасці маладых з фондаў Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута былі выбраны лепшыя ўзоры керамікі, чаканкі, крышталю, ворсавыя дываны і габелены, скульптура. Гэта, у асноўным, дыпломныя работы выпускнікоў 1969—1972 гадоў.

НА ЗДЫМКАХ: У. ІВАНОВА, «Паэт рэвалюцыі», алюміній; В. ЧАРНУШЧЫК, сталова-дэсертны сервіз, крышталь; У. ЛОМАЦЬ, ворсавы дыван «Глушчы».

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

МАТЧ гігантаў — так называе сусветная прэса традыцыйныя сустрэчы савецкіх і амерыканскіх лёгкаатлетаў, адзінаццатае з якіх адбылася 23—24 ліпеня ў Мінску. Савецкія спартсмены атрымалі перамогу з лікам 216:163.

Некалькі слоў аб гісторыі гэтых спаборніцтваў. У дні Мельбурнскай алімпіяды ў 1956 годзе кіраўнікі лёгкаатлетчнага спорту СССР і ЗША дамовіліся аб правядзенні рэгулярных матчаў. Пачынаючы з 1958 года, каманды сустракаліся дзесяць разоў.

У папярэдніх матчах, якія праходзілі ў розных гарадах Савецкага Саюза і Злучаных Штатаў, 7 разоў перамагалі савецкія спартсмены. І вось на гэты раз восьмая перамога ў Мінску.

На стадыёне «Дынама» праходзіла нямала розных спаборніцтваў па лёгкай атлетыцы, у тым ліку такія буйныя, як чэмпіянат СССР, мемарыял братоў Знаменскіх, турніры на прыз газеты «Известия» і іншыя. Мінскі стадыён поўнацю адпавядае сучасным патрабаванням: літы асфальт і гума-бітум на беговой дарожцы і ў сектарах, доб-

ра абсталяваныя месцы для скачкоў і кіданняў, ідэальныя ўмовы для работы суддзяў, журналістаў, радыё- і тэлекаментатараў. Матч трансліраваўся па радыё і тэлебачанні на ўсю краіну, на Еўропу і за акіян.

І ў той і ў другой камандзе былі зоркі першай велічыні. Сярод савецкіх спартсменаў гэта героі Мюнхенскай алімпіяды Валеры Барзоў, Віктар Сянеў, Фаіна Мельнік і іншыя. У амерыканцаў — Рэндзі Уільямс, Эл Феэрбах, Рык Уолхатэр.

На адкрыцці матча прысутнічалі кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. Мацэраў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. Сургану, Старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР Ц. Кісялёў, Старшыня Камітэта па фізічнай культуры і спорту пры Савецкім Міністраў СССР С. Паўлаў.

Вітаючы ўдзельнікаў матча, старшыня выканкома гарадскога Савета дэпутатаў працоўных М. Кавалёў пажадаў ім паспяховай старту і высокіх дасягненняў. І як бы ў адказ на гэ-

та ўжо ў першым відзе спаборніцтваў — забегу пяціборак на 100 метраў з бар'ерамі Надзея Ткачэнка перамагае, паўтарыўшы рэкорд СССР.

Першы залаты медаль жаночай камандзе ЗША толькі на другі дзень спаборніцтваў прынесла самая юная ўдзельніца матча, 14-гадовая любіміца мінскіх балельшчыкаў Мэры Дэкер, якая ў бегу на 800 метраў перамагла сярэбранага

пярэчлівага. Адно лічылі, што перамога зборнай СССР, другая аддала перавагу амерыканскім атлетам. А электронавылічальная машына, напрыклад, пасля стараннага знаёмства з вынікамі апошніх спаборніцтваў, узважыўшы ўсе «за» і «супраць», аддала перавагу мужчынскай камандзе ЗША і жаночай СССР. Аднак і самая дакладная тэхніка не застрахавана ад памылак. Нашы муж-

ВОСЬМАЯ ПЕРАМОГА

прызёра Мюнхенскай алімпіяды савецкую спартсменку Ніэле Сабайтэ.

— Я шчаслівая, вельмі шчаслівая, — гаварыла Мэры пасля забегу. — І ведаеце, для мяне прыемным сюрпрызам сталі гледачы. Я ўчора бачыла, як яны «балеюць» за ўсіх — і за сябе, і чужых.

Перад пачаткам спаборніцтваў адказы на пытанне, хто каго пераможа, былі самыя су-

чыны выйгралі з лікам 121:112.

Не будзем падрабязна спыняцца на кожным з відзў спаборніцтваў. Мільёны балельшчыкаў у розных краінах назіралі за гэтымі паядынкамі па тэлебачанні. Хоцца толькі адзначыць высокія вынікі двух беларускіх атлетаў, членаў зборнай СССР — Яўгена Гаўрыленкі і Аляксандра Бліняева. Першы выйграў забег на 400 метраў з бар'ерамі, парушыў-

шы гегемонію амерыканцаў, а другі перамог у дзесяцібор'і. Калі праграма спаборніцтваў была вычарпана і падведзены апошнія вынікі, на дарожцы стадыёна з'явіліся апранутыя ў спартыўныя касцюмы савецкія і амерыканскія лёгкаатлеты. Яны занялі дарожку ва ўсю яе шырыню і, узяўшыся за рукі, вітаючы гледачоў, зрабілі круг гонару. Стадыён гарача апладзіраваў мацнейшым лёгкаатлетам свету, што прадэманстравалі сумленную і высакародную барацьбу на працягу двух дзён у матчы, які яшчэ больш зблізіў і паглыбіў традыцыйныя спартыўныя сувязі паміж двума краінамі.

Развітваючыся з гасцінным Мінскам, старэйшы настаўнік зааіянскіх лёгкаатлетаў Джым Бум сказаў: «Горыч паражэнняў у многім згладжвае для нас вельмі цёплы і сардэчны прыём, аказаны спартсменам ЗША ў сталіцы Беларусі. Усё было выдатна. Матч арганізаваны ўзорна. Вялікае дзякуй!»

А. ВЯРХОУСКІ.

НА ЗДЫМКАХ: на трыбунах стадыёна; усё вырашаюць долі секунды; перамога сярод дзесяціборцаў беларускі спартсмен Аляксандр БЛІНЯЕВ. Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ПОМНІКІ БЕЛАРУСКАЙ АРХІТЭКТУРЫ

Стаіць дом нахлебны, усяму свету патрэбны. Стаіць на гары, крыламі махае, супраць ветру грудзі падстаўляе.

(З народных загадак).

Яркую, трапную і ёмістую характарыстыку дала народная мудрасць гэтаму сціплагаму працаўніку. Пэўна, ні адна з вытворчых пабудов мінулага не карысталася ў беларускага селяніна такой павагай, як млын, месца, дзе вяршылася вялікае цудоўства пераўтварэння спелага збожжа.

Аб існаванні млыноў у Старажытнай Русі паведамляюць нам пісьмовыя крыніцы XIII стагоддзя. Кодэкс законаў — Статут Вялікага княства Літоўскага 1529 года дае ў адным са сваіх раздзелаў нормы, рэгулюючыя дзейнасць млыноў, якія належалі буйным феадалам, царкве і дзяржаве.

Але да XVIII стагоддзя мы сустракаем звесткі толькі аб вадзяных млинах. Ветракі з'яўляюцца на Беларусі прыкладна з другой паловы XVIII стагоддзя, колькасць іх асабліва павялічваецца ў XIX стагоддзі, што было звязана з развіццём капіталізму, ростам насельніцтва, са зменай характару сельскагаспадарчай вытворчасці. З'яўленне ветранага млына дало магчымасць наблізіць працэс перапрацоўкі зерня непасрэдна да поля і ў нейкім сэнсе выправіць «памылкі» прыроды, бо далёка не ў кожным

месцы былі паўнаводная рэчка або праточнае возера. Вятрак становіцца неад'емным элементам беларускага пейзажу, асабліва там, дзе было мала вадаёмаў.

На Беларусі існавалі два тыпы ветракоў: стрыжнявы і шатровы. Аснову стрыжнявога млына складае праходзячы праз усю пабудову тоўсты слуп з трывалай пароды дрэва, які абаліраецца на пірамідальную станіну [т. зв. «козлы», чаму такія млыны нярэдка называлі «казлоўкамі»]. Гэты слуп з'яўляецца воссю, вакол якой, з дапамогай няхітрых прыстасаванняў, млын паварочваецца да ветру.

Шатровыя млыны, больш складаныя і буйныя, атры-

малі сваю назву па даху канічнай або нават круглай формы. Тут паварочваецца да ветру толькі верхняя частка.

Вятрак — складаны вытворчы арганізм. За выключэннем жорнаў, амаль усё зроблена ў ім з дрэва: валы, магутныя зубчастыя колы, размашыстыя крылы. І зараз гэтыя пабудовы, што захаваліся на нашай зямлі, здзіўляюць сваёй манументальнасцю, строгацю і веліччу архітэктуры.

Ю. ЯКІМОВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: ветраны млын у вёсцы Уласы Баранавіцкага раёна.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

НА ЗЯМЛІ І Ў НЕБЕ

На метэаралагічных пастах па берагах беларускіх рэк з'явіліся незвычайныя і вельмі надзейныя вяртавы. Яны ў любы час сутак паведамляюць звесткі аб узроўні і тэмпературы вады. Гэта працуюць аўтаматычныя гідралагічныя прыборы, якія дапамаглі значна расшырыць дыяпазон інфармацыі, неабходнай для складання прагнозаў.

Новая тэхніка прыйшла і на аэралагічныя станцыі, дзе апрацоўваюцца матэрыялы завоблачных разведчыкаў надвор'я — радыёзондаў. З'явілася магчымасць аўтаматызаваць падрыхтоўку даных аб стане верхніх слаёў атмасферы.

Упраўленне гідраметслужбы рэспублікі ў радзе раёнаў цяпер дадаткова ўстанаўлівае новыя, больш дасканальныя аўтаматычныя метэастанцыі. Яны маюць электронныя канструкцыі для кантролю атрыманых даных. Сабраныя звесткі такіх аўтаматаў захоўваюцца ў сваёй «памяці» да чарговага сесанса назіранняў.

У аэрапортах маніруюцца комплексныя аўтаматычныя метэастанцыі ўніверсальнага тыпу. Яны самі праводзяць вымярэнні і рэгістрацыю даных надвор'я, апрацоўваюць атрыманыя вынікі і выдаюць гатовую інфармацыю авіятарам. Станцыі ў аэрапортах могуць праводзіць вымярэнні як у загадзя зададзены тэрмін, так і па першаму патрабаванню ў любы час сутак.

Аб выніках першага ў СССР шырокага навукова-тэхнічнага эксперыменту — комплекснай аўтаматызацыі гідраметслужбы Беларусі — метэаралагі рэспублікі паведамлілі на канферэнцыі па прыборах і метадах назіранняў Сусветнай метэаралагічнай арганізацыі, якая адбылася ў канцы ліпеня ў Хельсінкі.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 886.